

Fingon asiantuntijalausunto Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029

Asia: E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029

Maailman moninapaistuminen, monikriisit ja niihin liittyvä arvokamppailu ovat aiheuttaneet geopoliittisen murroksen. Monikriisit ovat usein alkujaan paikallisesta kriisistä, kuten Covid-19-pandemiasta tai Ukrainan sodasta, eskaloituneita globaalien kriisien yhteen limittyviä ketjuja, joihin kytkeytyvät myös luonteeltaan globaalit kriisit, kuten ilmastonmuutos. Murroksessa EU:n perusarvot, eli ihmisarvo, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet, ovat vakavasti haastettuina. Niitä on tärkeää puolustaa entistä vahvemmin, koska ne muodostavat EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja eurooppalaisen identiteetin kulmakiven.

Eurooppa, joka toimii arvojensa mukaisesti ulkosuhteissaan

*”Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta.”
”Suomi katsoo, että hakijamaiden omiin ansioihin ja jäsenyyuskriteerien täyttämiseen perustuva laajentuminen vahvistaa unionin omaa turvallisuutta, globaalia asemaa sekä taloudellista hyvinvointia ja edistää demokratiaa, oikeusvaltiokehitystä ja perusoikeuksien toteutumista.” (Suomen avaintavoitteissa EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi, Suomen kanta, EU:n laajentuminen s.1–2, 6–7.)*

Suomen tavoitteissa mainittuja ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta tulee edistää erottamattomana osana EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ei vain unionin sisäpolitiikassa. Samoin kokonaisturvallisuuden pääprioriteettialue tulee laajentaa kattamaan EU:n sisäpolitiikan lisäksi myös ulkosuhteet, koska globaalin kokonaisturvallisuuden edistäminen ennaltaehkäisee kriisejä ja suitsii arvokamppailua. Suomen tulee konkretisoida kantansa kirittämällä EU:n tulevia, ihmisoikeuksia ja demokratiaa käsitteleviä toimintasuunnitelmia ja strategioita siten, että ne laaditaan kunnianhimoisesti ja niitä toimeenpannaan ja seurataan tehokkaasti. EU:n tulee ryhdistäytyä unionin sisäisten demokratia- ja ihmisoikeushaasteiden kuntoon saattamisessa eikä laajenemiskeskusteluissa saa joustaa jäsenyyssprosessiin kuuluvista, ihmisoikeus-, demokratia- ja oikeusvaltiovelvoitteista.

Suosituksemme Suomen tavoitekirjauksiksi:

- **EU:n perusarvot:** EU:n tulevat ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevat toimintasuunnitelmat ovat kunnianhimoisia sisältäen selkeät toimeenpano- ja resurssointi suunnitelmat ja mittarit.
- **Ihmisoikeudet:** EU vahvistaa ulkopolitiikassaan ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevien toimintasuunnitelmien ja strategioidensa toimeenpanoa ja seurantaa.

Yhdenvertaisuus: EU vahvistaa ulkosuhdetyössään yhdenvertaisuutta ja purkaa eriarvoisuutta maailmassa. Se hyödyntää ja kehittää olemassa olevia työkaluja, kuten rahoituksen teemakohtaisia mittaus-, kohdennus- ja seurantamekanismeja (nk. markkereita).

Eurooppa, joka kuulee ihmisten äänen

*On tärkeää, että perusoikeus- ja demokratiapolitiikan pitkäjänteistä kehitystyötä EU:ssa jatketaan.”
(Suomen kanta, s. 1–2.)*

Demokratian uskottava edistäminen edellyttää EU:n näyttävän suuntaa edistämällä kansalaistoiminnan edellytyksiä ja kansalaisyhteiskunnan tilaa globaalisti, myös niissä maissa, joissa oikeusvaltioperiaatetta ei noudateta. Suomen tulee lisätä kansalaisyhteiskunnan globaali tila yhdeksi pääprioriteettialueeksi ja edistää EU:n rahoitussuunnitelmaa pitkäjänteisen, yhdenvertaisen ja helposti saavutettavan rahoituksen vahvistamiseksi erilaisille kansalaisyhteiskunnan toimijoille niin EU:n sisä- kuin ulkopuolellakin.

Suosituksemme Suomen tavoitekirjauksiksi:

- **Demokratia:** EU laatii useamman vaalikauden strategisen suunnitelman kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rahoituksen vahvistamiseksi.
- **Vahva kansalaisyhteiskunta:** EU vahvistaa kansainvälistä profiiliaan johtavana kansalaisyhteiskunnan tilan puolustajana ja kansalaistoiminnan edellytysten edistäjänä. EU edistää konkreettisesti kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä politiikan eri tasoilla.

Eurooppa ei käännä selkäänsä tulevaisuudelle

*”Suomi edistää rahoituksen kohdentamista kokonaisturvallisuutta ja EU:n ulkorajoja vahvistaviin toimiin.”
”Suomi korostaa, että unionissa on jatkettava johdonmukaisesti ilmastonmuutoksen vastaisia ja luonnon monimuotoisuutta vahvistavia politiikkatoimia huomioiden kestävän kehityksen periaatteet.” ”Suomi tukee EU:n kumppanuuksien edistämistä EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi. (Talous ja rahoitus, Puhdas ja digitaalinen siirtymä, Kokonaisturvallisuus ja vahvempi Eurooppa, s. 3–6.)*

Vastauksena maailman moninapaistumiseen ja monikriiseihin Suomen ja EU:n etuna on edistää kestävän kehityksen asialistan toteutumista, rakentaa tasavertaisia kumppanuuksia globaalin etelän maiden kanssa ja vahvistaa kokonaisturvallisuutta globaalisti. Suomen tulee kirittää EU:ta osoittamaan entistä vahvempaa johtajuutta Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamisessa ja luomaan sen toimeenpanolle kokonaisvaltainen ohjaava strategia. Kun Suomi edistää painopisteitään osana EU:n monivuotista rahoituskehystä, Suomen tulee edistää kehitysyhteistyön rahoituksen lisäämistä ja turvaamista, jotta rahoitusta ei ohjata rahoituskehyksessä varsinaisen kehitysyhteistyön ulkopuolisiin kuluihin.

Suosituksemme Suomen tavoitekirjauksiksi:

- **Agenda 2030:n toteutus:** EU luo Agenda 2030:n toimeenpanolle kokonaisvaltaisen toimia ohjaavan strategian, joka ohjaa kaikkea EU:n päätöksentekoa linjassa Agenda 2030 kanssa. EU edistää Agenda 2030 politiikkajohdonmukaisuutta ja pitää Agenda 2030 jälkeisen kestävän kehityksen toimintaohjelman valmistelussa tason kunnianhimoisena ja kaikkia velvoittavana.
- **Kehitysyhteistyön riittävä rahoitus:** EU turvaa kehitysyhteistyön rahoituksen nykytason NDICI:ssä ja EU:n pitkän aikavälin budjetissa sekä nostaa rahoituksen tasoa seuraavassa rahoituskehyksessä.
- **Vaikuttava ilmastopolitiikka:** EU asettaa tavoitteet fossiilisten polttoaineiden alasajolle, tavoittelee 65 % päästövähennyksiä 2030 mennessä, saavuttaa hiilineutraaliuden 2040 mennessä.
- **Kattava yritysvastuu:** EU vahvistaa yritystoiminnan sääntelyä siten, että siinä kunnioitetaan nykyistä vahvemmin ihmisoikeuksia ja huomioidaan huolellisesti planeettamme ekologiset rajat. Digitaalisten ratkaisujen tulee olla paitsi ekologisia myös ihmisoikeuksia kunnioittavia.
- **Vero-oikeudenmukaisuus:** EU tilkitsee verovälttelyä ja edistää verokäytäntöjen avoimuutta Euroopassa ja maailmalla sekä vahvistaa YK:n roolia globaalissa veropolitiikassa.

Lisätiedot

Ilmari Nalbantoglu, johtaja, vaikuttaminen | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693
Anna Hyvärinen, asiantuntija, vaikuttaminen | anna.hyvarinen@fingo.fi | 050 317 6744